وەزارەتی گواستنەوە و گەیاندن

ژمارە: ١٤١٢٨ لە ٢٠٢٤/٥/٢٠

بەپێی ئەو دەسـەڵاتەی پێمان دراوە لە بڕگەی (سـێیەم) لە ماددەی (پێنجەم) لە یاسـای وەزارەتی گواستنەوە و گەیاندن ژمارە (١٩)ی ساڵی ٢٠١١ ، بڕیارماندا بە دەرکردنی ئەم ڕێنماییەی خوارەوە .

ڕێنمایی ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٢٤

تایبەت بە کارکردن و وەگەڕخستنی ئامێری تەکسی میتەر و ڕێکارەکانی پێدانی مۆڵەت

لە هەرێمی کوردستان – عێراق

بەشی یەکەم

پێناسەکان

ماددەی (١):

مەبەستی ئەم ڕێنماییە بۆ ئەو زاراوانەی خوارەوە ماناکانی دیاریکراوە :

- **هەرێم :** هەرێمی کوردستان - عێراق
- **وەزارەت :** وەزارەتی گواستنەوە و گەیاندن حکومەتی هەرێمی کوردستان - عێراق
- **بەڕێوەبەرایەتی گشـتی گواسـتنەوە و هێلی ئاسـنی و ترام وای :** بەڕێوەبەرایەتی گشـتی یە لە پەیکەری پێکهاتەی وەزارەتی گواستنەوە و گەیاندن .
- **لیژنەی باڵا :** لیژنەی باڵای سەرپەرشتیاری و ڕێکخستنی تەکسی میتەر لە وەزارەت .
- **لیژنەی بەڕێوەبەراتیەکان :** لیژنەی تایبەت بە چاودێری کردن ، سـەرپەرشـتی و بەدواداچوونی تەکسی میتەر لە سنوری پارێزگا و ئیدارە سەربەخۆکان .
- **ئامێری تەکسـی میتەر :** ئامێرێکە لە ناو ئۆتۆمبێل دادەنرێت بەکاردێت بەمەبەسـتی هەژمارکردنی نرخی گواستنەوەی سەرنشین .
- **کۆمپانیا و لایەنی ڕێپێدراو :** ئەو لایەن و کۆمپانیانە دەگرێتەوە کەوا مۆڵەتی کارکردنیان پێدراوە بەپێی یاسا و ڕێنماییەکانی کاروباری گواستنەوە .

ماددەی (٢):

ئامانج لە دەرکردنی ئەم ڕێنماییە بریتیە لە :

١- کەم کردنەوەی جەنجاڵی شەقامەکان.

٢- پاراستنی ژینگە .

٣- کەمکردنەوەی خەرجی سوتەمەنی و ووزە .

٤- نەهێشتنی بابەتی قۆرخکاری و هەڵ قۆستنەوەی سەرنشین .

٥- ڕێگری کردن لە کێشەی کۆمەڵایەتی .

٦- پاراستنی هاوسەنگی نرخ لەنێوان سەرنشین و شوفێر .

بەشی دووەم
لیژنەکان و ئەرک و دەسەڵاتەکانیان

ماددەی (٣): لیژنەی باڵا

أ- ئەم لیژنەیە پێکدەهێنرێت لە وەزارەت بەمەبەستی سەرپەرشتی و ڕێکخستنی کارەکانی پرۆژەی تەکسی میتەر لە هەرێمی کوردستان دوای ئەنجامدانی پرۆسەی گرێبەستکردن بەپێی ڕێنمایی گرێبەستکردنە حکومیەکان ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٦ هەموارکراو ، ئەو لیژنەیە پێک دێت بە سەرۆکایەتی بەڕێوەبەری گشتی گواستنەوە و دوو ئەندامی تر کە لەوەزارەت دیاری دەکرێت ساڵانە بە فەرمانێکی وەزاری نوێ دەکرێتەوە .

ب- **ئەرک و دەسەڵاتەکانی لیژنەی باڵا بریتیە لە :**

١- دیراسەتکردن و شی کردنەوەی ئەو پرۆ پۆزەلانەی کە تایبەتن بە ئامێری تەکسی میتەر بۆ پێدانی ڕەزامەندی یان ڕەتکردنەوەیان دوای ڕەزامەندی و پەسندکردنی وەزیر .

٢- سەرپەرشتی و بەدواداچوونی پرۆژەی تەکسی میتەر لە هەرێمی کوردستان .

٣- بەدوا داچوون و هەڵسەنگاندنی ڕاپۆرتی لیژنەی بەڕێوەبەراتیەکان کە ئاراستەیان دەکرێت .

٤- هەڵسەنگاندن و پێداچوونەوە بە نرخی گواستنەوە هەر وەک لە ماددە (٦) لە پێوەرەکانی نرخ لەم ڕێنماییەدا هاتووە هەر سێ مانگ جارێک بە بەشداری دوو نوێنەر لە هەریەکە لە وەزارەتی ناوخۆ و وەزارەتی سامانە سروشتیەکان ، هەروەها هەموارکردنەوەی نرخەکان بەپێی بارودۆخ و نرخی دراو و سوتەمەنی لە هەرێمی کوردستان .

٥- بەدواداچوونی گشت ئەو داواکاریانەی کەئاراستەیان دەکرێت وە تایبەتن بە ڕێکخستنی کاروباری تەکسی میتەر .

٦- چاودێری کردنی کاری ئەو لایەن و کۆمپانیانەی کە پرۆژەی تەکسی میتەر جێبەجێ دەکەن لە هەرێم

٧- دەربڕینی ڕەزامەندی بە نوێ کردنەوەی گرێبەستی تەکسی میتەر یان هەموارکردنەوەی بەپێی بەرژەوەندی گشتی و پێویستی کاروباری ڕۆژانە و نوێکارەیەکان لە بواری پێشکەوتنی تەکنەلۆژیا لەبواری ئامێری تەکسی میتەر و گواستنەوە .

ماددەی (٤):

ئەرک و دەسەلاتەکانی لیژنەی بەڕێوەبەراتیەکان

١- بەرزکردنەوەی ئەو بابەتانەی کە پێویستیان بە ڕەزامەندی لیژنەی باڵا هەیە لە چوارچێوەی ئەرکەکانی کە لە بڕگە (ب) لە ماددە (٣) دا هاتووە .

٢- چاودێری کردنی جێبەجێ کردنی پرۆژەی تەکسی میتەر لە پارێزگا و ئیدارە سەربەخۆکان بەپێی سنوری ئیدارەکانیان

٣- ئامادەکردنی ڕاپۆرت بەشێوەی مانگانە لەسەر چونیەتی بەڕێوەچوونی پرۆژەی تەکسی میتەر بەپێی سنوری ئیداریان بەپێی داتا و زانیاری فەرمی و بەرزکردنەوەیان بۆ لیژنەی باڵا لە وەزارەت .

٤- ووردبینی کردن لە کار و چالاکیەکانی ئەو لایەن و کۆمپانیاکانەی کەوا پڕۆژەی تەکسی میتەر جێبەجێ دەکەن .

٥- بەدواداچوون بۆ گشت ئەو کێشە و گرفت و سکالایانەی کە ئاراستەیان دەکرێت لە لایەن هاوولاتیان و سەرنشینان لەسنوری ئیداری جوگرافیان کە پەیوەندارن بە پڕۆژەی تەکسی میتەر بۆ دۆزینەوەی چارەسەرەی گونجاو لەژێر چاودێری و سەرپەرشتی لیژنەی بالا .

٦- ئەو کێشە و گرفتانەی کە لەدەسەلاتیان نیە یان چارەسەر نابن پێویستە بەفەرمی ئاراستەی لیژنەی بالا بکرێت لەوەزارەت .

بەشی سێیەم
مۆڵەت پێدان و ڕێکار و مەرجەکان

ماددەی (٥):

مەرج و ڕێکارەکانی پێدانی مۆڵەت بە کۆمپانیا بۆجێبەجێ کردنی ئامێری تەکسی میتەر

١- کۆمپانیای داواکار پێویستە تۆمارکرابێت لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی تۆمارکردنی کۆمپانیاکان

٢- پێویستە کۆمپانیا ڕەزامەندی لایەنی ئەمنی پەیوەندار وەربگرێت پێش پێدانی مۆڵەت و ئەنجامدانی گرێبەست .

٣- پێویستە ئەو ئامێرانەی کە کۆمپانیا تەرخان دەکات خاوەنی بڕوانامەی ستانداردی جیهانی بێت لەڕووی کارکردن و نوێ بوونەوەی لەگەڵ پێشکەوتنی تەکنەلۆجیا و زانیاری و خزمەتگوزاری چاکردنەوە یان گۆڕینیان .

٤- پێویستە کۆمپانیای داواکار پرۆپۆزەلێکی تێر و تەسەل لەسەر جۆر و خەسڵەت و بڕوانامەی ئامێری تەکسی میتەر لەگەڵ چۆنیەتی کارکردنی و هەژمارکردنی نرخەکان بە فەرمی پێش کەش بکات.

٥- کۆمپانیا پێویستە بە ڕاپۆرتیک گشت تێچوو و وادەی جێبەجێ کردنی گشت قۆناغەکانی پرۆژەکە پێشکەش بە وەزارەت بکات پێش ئەنجامدانی گرێبەست .

٦- پێویستە کۆمپانیا نووسینگە و ئۆفیسی گونجاوی هەبێت لە گشت پارێزگا و ئیدارە سەربەخۆکانی هەرێمی کوردستان بەمەبەستی پێشکەش کردنی گشت خزمەت گوزارییەکانی تایبەت بە دانان ، گۆڕین و چاکردنەوەی ئامێری تەکسی میتەر .

٧- پێویستە لەسەر کۆمپانیای مۆڵەت پێدراو هەر دوو ساڵ جارێک مۆڵەتی کارکردن نوێ بکاتەوە لە وەزارەت ، بە پێچەوانەوە دوای شەش مانگ بەسەر چوونی مۆڵەتی کارکردن و نوێ نەکردنەوەی دوای ئاگادارکردنەوەی بە نووسراوی فەرمی مۆڵەتەکەی بە هەڵوەشاوە دادەنرێت .

٨- پێویستە کۆمپانیا گرێبەست ئەنجام بدات لەگەڵ وەزارەت کە تیایدا ئەرک و مافەکان دیاری دەکرێن ، لەگەڵ دیاری کردنی ڕێژەیەک لە داهاتی سالانەی کۆمپانیا لە بواری تەکسی میتەر وەک داهات بۆ وەزارەت بەپێی یاسا .

ماددەی (٦): پێوەرەکانی دیاریکردنی نرخی گەشتەکان

قۆناغەکانی هەژمارکردنی نرخەکانی گواستنەوە بە ئامێری تەکسی میتەر بەپێی ئەم پێوەرانەی کە لەخوارەوە هاتوون دیاری دەکرێت :

١- **نرخی سەرتای گەشت :** نرخێک لە سەرەتای دەسپێکی گەشت سەرەتای کارکردنی ئامێری تەکسی میتەر هەژمار دەکرێت ، ئەو بڕە بەپێی بارو دۆخ و نرخی سوتەمەنی و نرخی دراو بڕیاری لەسەر دەدرێت بەپێی فەرمانی وەزاری لەسەر پێشنیاری لیژنەی باڵا دیاری دەکرێت .

٢- **نرخی بڕی کیلۆمەتری بڕاو :** بۆ هەر کیلۆمەترێک بڕێک دیاری دەکرێت ئەو بڕە بەپێی بارو دۆخ و نرخی سوتەمەنی و نرخی دراو کاتی گەشت بڕیاری لەسەر دەدرێت بەپێی فەرمانی وەزاری لەسەر پێشنیاری لیژنەی باڵا و دیاری دەکرێت .

٣- **نرخی وەستان :** بۆ هەر ساتێکی وەستان نرخێک دیاری دەکرێت کە ئەو بڕە بەپێی بارو دۆخ و نرخی سوتەمەنی و نرخی دراو بڕیاری کاتی گەشت لەسەر دەدرێت بەپێی فەرمانی وەزاری لەسەر بڕیاری لیژنەی باڵا و دیاری دەکرێت .

٤- کەمترین کرێی گەشتی هاتوو کەمترین کرێی گەشتە دیاری دەکرێ بۆ گەشتەکانی زۆر کورت پەشیمان بوونەوەی هاووڵاتی لە گەشتەکەی .

ماددەی (٧):

دیاریکردنی رێژەیەک لە قازانجی ساڵانەی کۆمپانیای جێبەجێ کاری تەکسی میتەر بۆ وەزارەت وەک داهاتی وەزارەت بەپێی گرێبەست کە بۆ ئەو بابەتە رێکدەخرێت .

ماددەی (٨):

تەرخانکردنی هێلی گەرم بۆ وەرگرتن و تۆمارکردنی سکاڵا و گشت ئەو کێشە و گرفتانەی کە تایبەتن بە پرۆژەی تەکسی میتەر و ئاراستەکردنی بۆ لایەنی پەیوەندار بۆ چارەسەرکردنیان .

بەشی چوارەم

سزا و پێبژاردنەکان

ماددەی (٩): پێبژاردن

یەکەم : لەکاتی پابەند نەبوونی کۆمپانیا بە یا سا و رێنمایی گشتی کاروباری گوا ستنەوە ژمارە (١) ساڵی ٢٠٢١ ، رێنمایی تەکسی میتەر و گشت ئەو ماددانەی کە لەم رێنماییەدا هاتووە دوای ئاگادارکردنەوەی بە شێوەی فەرمی بەپێی یاسا ، ئەوا پابەند دەکرێت بە سزای :-

أ- پێبژاردن بە بڕی (١،٠٠٠،٠٠٠) یەک ملیۆن دینار بۆ یەکەم جار .

ب- لەکاتی دووبارەکردنەوەی سەرپێچیەکان بۆ جاری دووەم ئەوا سزا دەدرێت بە پێبژاردن بە بڕی (٢،٠٠٠،٠٠٠) دوو ملیۆن دینار .

ج- لەکاتی پابەند نەبوون بەردەوام بوون لەسەر سەرپێچیەکان هەروەک لە بڕگەکانی (أ - ب) لەمادده ئاماژە بۆکراوە ئەوا مۆڵەتی کارکردنی لێ وەردەگیرێتەوە رێگەنادرێت کاربکات .

دووەم : لەکاتی پابەند نەبوونی شــوفێر بە ڕێنماییەکانی تایبەت بە چۆنیەتی کارکردنی ئامێری تەکسـی میتەر ئەوا سزا دەدرێت بە پێبژاردن بەپێی ئەم بڕ و حاڵەتانەی کە لەخوارەوە دیاریکراوە :

أ- لەکاتی کار پێنەکردن یان کوژاندنەوەی ئامێری تەکســی میتەر لە گەشــتەکانی ئەوا ســزا دەدرێت بەبڕی (٥٠،٠٠٠) پەنجا هەزار دیناری عێراقی .

ب- لەکاتی دەستکاری کردنی ئامێری تەکسی میتەر ئەوا سزا دەدرێت بە بڕی (١٠٠،٠٠٠) سەد هەزار دینار

ج-لەکاتی لێکردنەوەی ئامێری تەکسی میتەر ئەوا سزا دەدرێت بە بڕی (١٠٠،٠٠٠) سەد هەزار دینار

بەشی پێنجەم
حوکمە گشتیەکان

ماددەی (١٠):

ئەو تەکسیانەی کە کاری بە ستانی تاکسی میتەریان بۆ ئەنجام دەدرێت دەبێت مامەڵەی لێدانی لۆگۆ و کارتی زانیاریان تەواو کردبێت ، هەروەها ئەو تەکسـیانەی کە لە داهاتوودا دێنە هەرێمەوە یان هاوردە دەکرێن و کاردەکەن هەمان حوکم و ڕێکاری ئەم ڕێنماییەیان لەسەر جێبەجێ دەکرێت .

ماددەی (١١):

بەســتانی ئامێری تەکســی میتەر ئەو تەکسـیانە ناگرێتەوە کە لە هێڵەکانی نێوان شــارەکان و ئیدارە سەربەخۆکان کاردەکەن .

ماددەی (١٢):

حوکمەکانی ئەم ڕێنماییە لەسەر گشت ئەو کۆمپانیا و لایەنانە جێبەجێ دەکرێت کە مۆڵەتی تەکسی بە گشت جۆرەکانی (تەکسی تەلەفۆنی – تەکسی سەکۆی ئەلکترۆنی (ئەپلیکیشن) کە کاری گواستنەوە دەکەن لەکاتی جێبەجێ کردنی پرۆژەی تەکسی میتەر لە ڕوو و شێوازی هەژمارکردنی نرخەکان پابەند دەبن کە لەژێر ڕۆشنایی و ڕێکارەکانی ئەم ڕێنماییە دیاری دەکرێت .

ماددەی (١٣):

بەپێی ئەو ڕێنماییە هەموو ئەو ئۆتۆمبێلە تەکســیانەی کە هەڵگری تابلۆی شـــارەکانی هەرێمی کوردستانن پابەند دەکرێن بە بەستانی تاکسی میتەر جگە لە ئەوانەی ئاماژەیان پێدراوە لە مادده (١١)ی ئەو ڕێنماییە

مــاددەی (١٤): ئەم ڕێنمـاییە دەچێتە بواری جێبەجێ کردن لە ڕێکەوتی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنـامەی (وەقایعی کوردستان) .

انو جوهر عبدالمسيح عبدۆکا
وەزیری گواستنەوە و گەیاندن